

Базилевська Д.С., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Олещенко А.Є., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна
Науковий керівник: Олещенко В.Ю., к.н.держ. упр.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

Сфера цивільної авіації безпосередньо пов'язана із забезпеченням належної діяльності, відповідно до міжнародних стандартів, усіх її складових компонентів: правове регулювання, логістична організація, технічний стан, інформаційні технології, авіаційні інформаційні системи тощо. Найважливішою складовою цивільної авіації безумовно є інформаційна безпека. До важливості інформаційної безпеки як складової цивільної авіації, варто ще додати, що у сукупності безпека цивільної авіації є невід'ємною частиною національної безпеки. Держава, як носій суверенітету, на своїй території має відповідати за забезпечення безпеки повітряного транспорту і повітряних сполучень. Підтримка, охорона та захист інформаційної безпеки у авіації є однією із найважливіших функцій держави, справою кожного, хто залучений до діяльності авіаційної галузі [4].

Відповідно до частини 1 статті 10 Повітряного кодексу України [1] безпека авіації складається з безпеки польотів, авіаційної безпеки, екологічної безпеки, економічної та інформаційної безпеки. Тобто, інформаційна безпека визначається не лише як додаткова сукупність заходів до забезпечення безпеки авіації, а є комплексним правовим явищем, призначенням якого є комплексний підхід у законодавчій реалізації питань безпеки авіації.

Але, попри розуміння важливості даної сфери у галузі авіації, в нормативних документах (Повітряний кодекс України, Закон України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації» відсутнє поняття «інформаційна безпека»). Це є значною прогалиною і першочерговим питанням до вирішення. Державна програма авіаційної безпеки цивільної авіації містить положення, пов'язаними з наданням, отриманням, забезпеченням різноманітною інформацією – технічною, аеронавігаційною,

метеорологічною, польотною, рекламною тощо, обміном цією інформацією між відповідними суб'єктами авіаційної діяльності як на національному так і на міжнародному рівні [2]. Тому, питання забезпечення інформаційної безпеки є ключовим елементом у реалізації Державної програми.

Також, окрім зазначеної вище проблеми існує ряд загроз, для подолання яких необхідним є вирішення питання щодо правової регламентації інформаційної безпеки. До таких загроз, на думку О.О. Золотар, належать: – крадіжки програмно-технічних засобів та (або) документації на них; – провокування підслуховування розмов осіб, які мають відношення до системи передавання даних та ліній зв'язку; – вилучення виробничих відходів (носіїв інформації, документів тощо); – копіювання змісту файлів з метою отримання даних, що раніше передавалися; – заміна документів, що регламентують трафік; – заміна або крадіжка носіїв інформації, які містять дані, що передаються, з метою спотворення, знищення або модифікації даних; – підключення підслуховуючої апаратури з метою одержання інформації про характер даних, трафік, технології передавання; – підключення нештатної апаратури до елементів системи передавання даних з метою одержання, спотворення, модифікації або знищення даних, а також з метою переадресації даних зловмиснику; – копіювання, спотворення або заміна сигналів автоматичного виклику систем передавання даних з метою визначення і переадресації даних, що передаються тощо [6].

В.С. Цимбалюк відносить до загроз інформаційної безпеки в цивільній авіації також порушення функціонування комп'ютерних інформаційних систем в авіації з хуліганських та інших мотивів, а також інформаційних ресурсів, які реалізуються із застосуванням мережі Інтернет [5]. Підняте питання набуває особливої актуальності у сучасному інформаційному світі.

На нашу думку, тлумаченням, що визначає найбільш суттєві межі поняття інформаційної безпеки є визначення О.А. Баранова. На думку науковця, який визначає інформаційну безпеку як «стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, за якого зводиться до мінімуму заподіяння збитків через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативний інформаційний вплив, негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації» [3]. Виходячи із тлумачення надане О.А. Барановим, інформаційні технології мають широке застосування у галузі авіації.

Отже, із вищезазначеного варто зробити висновки про те, що одним із ключових питань у сфері цивільної авіації є питання інформаційної безпеки. Проте, на сьогоднішній день, попри важливість даного питання існує ряд прогалин і проблем, вирішення яких є першочерговим. Дослідження даного питання дає можливість зробити наступні висновки:

1. Щодо вирішення проблеми пов'язаної із прогалиною правового регулювання (правового визначення) інформаційної безпеки, варто виходити об'єктивної оцінки існуючих та ймовірних інформаційних загроз та можливих шляхів реагування на них.

2. Визначення механізмів та інструментів інформаційних технологій у забезпеченні інформаційної безпеки авіаційної галузі.

3. Удосконалення повноважень та оптимізація роботи відповідних державних органів та підприємств авіаційної галузі, які здійснюють діяльність щодо забезпечення інформаційної безпеки.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

2. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України № 1965 від 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#Text>

3. Баранов О.А. Інформаційна безпека і економічні перетворення. Поглиблення ринкових реформ та стратегія економічного розвитку України до 2010 року. Матеріали міжнар. конф. Київ: УкрІНТЕІ. 1999. Ч. 2. Т. 1

4. Голубев В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій: монографія / за заг. ред. Р.А. Калюжного. Запоріжжя: «Просвіта», 2001. 252 с.

5. Цимбалюк В.С. Забезпечення безпеки інформаційних систем у цивільній авіації. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2008. № 4. С. 4-8.

6. Zolotar O.O. Poperedzhennja pravoporushen' v informacijnij sferi dijtal'nosti sub'ektiv cyvil'noi' aviacii'. *Pravova informatyka*. 2009. № 1 (21). S. 80-84.